

Meddelande om västra Balkan

Utrikesdepartementet

2008-05-14

Dokumentbeteckning

KOM (2008) 127

Meddelande från Kommissionen till Europaparlamentet och Rådet - Västra Balkan: ökade utsikter till EU-medlemskap

SEC (2008) 288

Commission Staff Working Document accompanying the Communication on the Western Balkans from the Commission to the European Parliament and the Council - Western Balkans: Enhancing the European Perspective

Sammanfattning

Kommissionen presenterade 5 mars 2008 ett meddelande om västra Balkans ökade utsikter till EU-medlemskap. Meddelandet innehåller dels en översikt över framsteg som gjorts av länderna i regionen vad gäller regionala agendan och EU-närmandet sedan november 2007, dels vad som behöver göras av länderna och EU för att öka utsikterna till EU-medlemskap. Regeringen välkomnar Kommissionens förslag. GAERC antog slutsatser om meddelandet den 29 april 2008.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Rådet bekräftade i december 2007 att västra Balkans framtid ligger inom Europeiska unionen. I februari 2008 uppmanades Kommissionen att föreslå konkreta åtgärder för att möjliggöra framsteg i denna riktning för regionen i sin helhet. Kommissionen ska även använda gemenskapsinstrument för att främja politisk och ekonomisk utveckling på västra Balkan. Meddelandet är en uppföljning av läget i stabiliserings- och associeringsprocessen och den så

kallade Thessalonikiagendan från 2003 och meddelandet från Salzburg i mars 2006. Vidare ligger det i linje med Kommissionens strategidokument från november 2007. Meddelandet presenterades den 5 mars 2008, och GAERC antog slutsatser den 29 april 2008.

1.2 Förslagets innehåll

Utvecklingen i regionen

Anslutningsförhandlingarna med Kroatien går framåt. Väsentliga framsteg kan göras i förhandlingarna under 2008, förutsatt att den kroatiska regeringen beslutar att genomföra relevanta reformer. Bland annat krävdes vid meddelandets publicering en lösning på frågan om den ekologiska- och fiskeskyddszonen (ZERP), som nu suspenderats i avvaktan på Kroatiens EU-medlemskap.

För Bosnien och Hercegovina är det framförallt en reform av polisväsendet som är nyckeln till att öka takten på förhandlingarna inom Stabiliserings- och associeringsprocessen. Landets samarbete med internationella tribunalen för krigsförbrytelser i forna Jugoslavien är allmänt tillfredsställande. Vidare behöver Bosnien och Hercegovina ytterligare förbättra sina nationella institutioners kapacitet för att kunna möta de utmaningar som ett EU-inträde skulle innebära.

Makedonien gör långsamt framsteg i sin stabiliserings- och associeringsprocess. 2008 kan bli året då förhandlingstakten ökar förutsatt att reformer gällande korruptionslagstiftning, rättsväsende och offentlig förvaltning genomförs enligt EU:s önskemål. Vidare behöver Makedonien även reformera sin sysselsättningspolitik och aktivt bidra till en lösning på namnfrågan.

Kommissionen noterar att Albanien haft en balanserad hållning i Kosovofrågan. I frågan om reformer för EU-närmandet krävs förbättring inom framför allt valsystemet och en stärkning av rättsstaten. Kampen mot organiserad brottslighet och korruption måste också förbättras och fortsätta för att Albanien trots sina hittills gjorda framsteg ska kunna närma sig EU.

Serbien bekräftade i och med utgången i presidentvalet i februari 2008 sitt EU-mål. Så snart landet har genomfört nödvändiga åtgärder bör EU kunna underteckna ett stabiliserings- och associeringsavtal med Serbien. Kommissionen påminner om att regionalt samarbete är viktigare än någonsin för att Serbien, och regionen i sin helhet, ska kunna fortsätta närma sig EU.

Konstitutionen i Montenegro stämmer i stort överens med europeiska normer och det är nu en utmaning för landet att implementera denna juridiska ram till fullo; förberedelserna för detta förväntas öka i takt inom den närmsta tiden. Montenegro ska även förbättra rättsväsendets oberoende samt arbeta mot korruption och organiserad brottslighet.

I självständighetsförklaringen från 17 februari 2008 åtog sig Kosovo att iakttä principerna om demokrati och jämlikhet samt att skydda minoriteter och det kulturella och religiösa arvet. EU kommer att stödja utvecklingen i Kosovo med genom ett internationellt uppdrag, EULEX. Kosovo har liksom resten av länderna på västra Balkan konkreta utsikter till EU-medlemskap.

Länderna i sydöstra Europa tar allt större ansvar för det regionala samarbetet. Det nya regionala samarbetsrådet (RCC) kommer att bygga vidare på resultaten från Stabilitetspakten men till skillnad från föregångaren ha regionalt ägarskap.

Mellanfolkliga kontakter

Det är av yttersta vikt att främja mellanfolkliga kontakter mellan västra Balkan och EU. Kommissionen har uppmanats av rådet att ta initiativ som främjar dessa kontakter, särskilt vad gäller visering och stipendier.

Kommissionen har förhandlat fram avtal med länderna på västra Balkan för förenklade viseringsförfaranden, vilket bland annat omfattar nedsatt viseringsavgift från 60 euro till 35 euro. Vissa grupper kommer dessutom att helt befrias från dessa avgifter. Länderna på västra Balkan och medlemsstaterna måste verka för att avtalen genomförs korrekt. Hur snabb utvecklingen mot en viseringsliberalisering blir beror på de enskilda ländernas framsteg vad gäller uppsatta riktmärken.

Kommissionen har inom ramen för utbytesprogrammet Erasmus Mundus erbjudit ett ökande antal stipendier för studenter från västra Balkan, från 100 stipendier 2007 till 500 stipendier 2008. 2009 kommer den årliga budgeten för dessa stipendier att fördubblas, vilket möjliggör att ytterligare flera hundra studenter får möjlighet att studera i EU:s medlemsländer.

Sedan 2007 har de flesta av länderna på västra Balkan deltagit såsom associerade länder i gemenskapsprogram för forskning. Vissa av dem deltar också i andra program för bland annat kultur och konkurrens och innovation. Ytterligare program kommer att öppnas för fler länder på västra Balkan under 2008–2009. Med stöd av kommissionen håller länderna på västra Balkan på att utarbeta en övergripande forskningspolitik i överensstämmelse med det europeiska området för forskningsverksamhet.

Länderna på västra Balkan kan också delta i gemenskapsorgan. Möjlighet till deltagandet avgörs från fall till fall. Förberedelserna för deltagande i vissa gemenskapsorgan framskrider, särskilt för Kroatien och Makedonien.

Verksamheten på området utbildning och kultur på västra Balkan bidrar till utvecklingen av mänskliga resurser och till försoningsprocessen. Här ingår det initiativ till utbildningsreform i sydöstra Europa som togs 2007 och det arbete som Europeiska utbildningsfonden bedriver i regionen.

Gränsöverskridande samarbete bidrar till försoning och goda grannförbindelser. Samarbetet underlättar också integrationen i EU av de

stödmottagande länderna. Stöd till denna typ av samarbete har utvidgats till att inte bara innefatta aktiviteter vid gränsen mellan EU-länder och länder på västra Balkan utan även de inbördes gränserna på västra Balkan.

2007/08:FPM102

Civila samhället

Meddelandet talar om hur ett aktivt deltagande från det civila samhällets sida i processen för politiska, sociala och ekonomiska reformer på västra Balkan stärker demokratin och främjar försoning. Det civila samhällets organisationer på västra Balkan är fortfarande svaga, och det behövs utbildning för att kunna anpassa det till dagens förhållanden. EU:s stöd till utveckling av det civila samhället och dialog på västra Balkan kommer att ägnas särskild uppmärksamhet inom ramen för instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA).

Goda styrelseformer

Frågor rörande god samhällsstyrning, inbegripet uppbyggande av institutioner, reform av rättsväsendet och förvaltningen, förebyggande av organiserad brottslighet och korruption gavs hög prioritet i kommissionens strategidokument om utvidgningen från 2007. Vidare fortsätter fullständigt samarbete med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (ICTY) att vara ett villkor för att länderna ska kunna göra framsteg i processen för EU-medlemskap.

Samarbetet gällande bekämpning av terrorism och bekämpning av människohandel kommer att intensifieras mellan EU och länderna på västra Balkan.

Kommissionen stöder inrättandet av den regionala högskolan för offentlig förvaltning (ReSPA) och tillhandahåller ekonomiskt stöd för projektets förberedande stadier. Skolan inrättades 2006 och driftskostnaderna ska täckas av de deltagande staterna.

Ekonomisk och social utveckling

I november 2007 trädde det utvidgade och ändrade centraleuropeiska frihandelsavtalet (CEFTA) i kraft för samtliga parter. Avtalet förväntas bidra till utländska direktinvesteringar i regionen samt främja handel regionalt. Kommissionen kommer att fortsätta att tillhandahålla tekniskt och ekonomiskt bistånd till parterna. Anslutning till WTO är av grundläggande betydelse för att främja reformer av ekonomi och handel.

Kommissionen verkar i nära samarbete med internationella finansinstitut och andra givare för att tillgodose regionens grundläggande behov när det gäller ekonomisk och social utveckling.

Energiförsörjningen är avgörande för en hållbar ekonomisk utveckling i sydöstra Europa. Kommissionen avser att utvidga det instrument för finansiering av effektivare energiutnyttjande för västra Balkan som inrättades inom ramen för instrumentet för stöd inför anslutningen. Under 2006 trädde fördraget om energigemenskapen i kraft. Det innebär att viktiga delar av gemenskapens regelverk på energiområdet nu tillämpas fullt ut i länderna på

västra Balkan. Syftet med fördraget är att inrätta rättsliga och handelstekniska ramar som gör det attraktivt att investera i energiproduktion, energiöverföring och energinät i regionen.

Det är av yttersta vikt för ekonomisk utveckling av ett pålitligt transportnät i regionen. Vidare bidrar detta till social integration och möjliggör smidigare tillgång till EU:s transportnät och inre marknad.

Direktiv för förhandlingar om ett fördrag om en transportgemenskap med länderna på västra Balkan föreslås med syftet att sträva efter en integrerad marknad för väg- och järnvägstransport, transport på inre vattenvägar samt sjötransport i västra Balkan-regionen.

I juni 2006 undertecknades avtalet om ett gemensamt europeiskt luftrum. Inom ramen för detta avtal kommer länderna på västra Balkan att fullt ut genomföra gemenskapslagstiftningen på luftfartsområdet. De avtalsslutande parterna uppmanas av kommissionen att snarast ratificera avtalet så att det snabbt ska kunna träda ikraft. Kommissionen kommer vidare att tillhandahålla tekniskt bistånd för genomförandet.

Kommissionen stöder ett fullständigt och snabbt deltagande från kandidatländernas sida i instrumentet för civilskydd gällande förebyggande av katastrofer. Initiativet för katastrofskydd och förebyggande av katastrofer i sydöstra Europa, som inrättades inom ramen för stabilitetspakten, har utvecklat institutionella ramar och intensifierat sin verksamhet när det gäller insatser vid översvämningar och risk för jordskalv.

Kommissionen stödjer flera initiativ och organisationer som arbetar med bland annat miljöskydd, förbättrad användning av inre vattenvägars transportkapacitet samt katastrofförebyggande verksamhet för Donau.

Det nya instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA) samlar allt sådant stöd inom en enda ram. Större tonvikt läggs vid mottagarländernas eget ansvar för genomförandet, stöd till gränsöverskridande samarbete och vid praktiska erfarenheter. Länderna på västra Balkan kommer att få ungefär 4 miljarder euro via instrumentet under perioden 2007–2011. Det motsvarar 30 euro per person och år; det i särklass högsta beloppet som gemenskapen beviljat någon annan region i världen.

Kommissionen intensifierar sina ansträngningar för givarsamordning för att uppbåda största möjliga stöd genom en kombination av bidrag och lån för att inrikta sig på regionens viktigaste moderniserings- och utvecklingsbehov. Detta ska uppnås genom samarbete med EIB, Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling, övriga internationella finansinstitut och bilaterala givare.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa 2007/08:FPM102

Meddelandet är inte rättsligt bindande och har därmed ingen direkt effekt på svensk lagstiftning, trots att antagandet av rådsslutsatser binder medlemsstaterna politiskt. Enskilda förslag, t.ex. viseringsliberalisering, kan vid ett eventuellt antagande påverka svensk lagstiftning.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet har inga direkt budgetära konsekvenser för Sverige. Fastslagna kostnader ligger inom den nuvarande EU-budgeten. Insatserna ska finansieras bland annat genom instrumenten IPA och CARDS.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar och stödjer Kommissionens meddelande och instämmer i vikten av att nu återbekräfta medlemskapsperspektivet. Fokus på regionalt samarbete och ägarskap, initiativen för att öka kontakterna mellan folken och i synnerhet arbetet för viseringsliberaliseringar uppskattas särskilt. Kommissionens förslag om energi- och transportinfrastruktur stöds.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Meddelandet har välkomnats av medlemsstaterna som överlag har varit mycket positiva till innehållet, samtidigt som man har påtalat vikten av att stå fast vid konditionaliteten och inte gå för snabbt genom integrationsprocessen med följderna att länderna på västra Balkan inte kan leva upp till de krav som ställs i EU.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Rådet noterade vid GAERC-mötet 10 mars 2008 att kommissionen presenterat meddelandet. Rådet antog slutsatser vid GAERC den 29 april 2008. Parlamentet har diskuterat meddelandet utan att presentera något formellt uttalande.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte gått ut på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

2007/08:FPM102

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Inga rådsbeslut om meddelandet krävs i formell mening. De nya förslagen behandlas i relevanta EU-fora.

4.2 Fackuttryck / termer
